

Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

10) Anden behandling af lovforslag nr. L 117: Forslag til lov om ændring af lov om statstilskud til energibesparelser m.v. i erhvervsvirksomheder. (Undergrænser for udbetaling m.v.). Af miljø- og energiministeren (Svend Auken). (Fremsat 11/12 96. Første behandling 16/1 97. Betænkning 5/2 97).

Der var stillet 1 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslaget og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

§§ 1 og 2 og ændringsforslaget om en ny affattelse af titlen vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

11) Anden behandling af lovforslag nr. L 125: Forslag til lov om ændring af lov om elforsyning og lov om kommunal udligning og generelle tilskud til kommuner og amtskommuner. (Salg af elforsyningsvirksomhed m.v.). Af miljø- og energiministeren (Svend Auken). (Fremsat 11/12 96. Første behandling 17/12 96. Betænkning 6/2 97).

Der var stillet 2 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Ændringsforslag nr. 1, § 1, således ændret, ændringsforslag nr. 2, § 2, således ændret, og § 3 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

12) Forespørgsel nr. F 16:

Forespørgsel til statsministeren:

»Hvilke oplysninger kan ministeren give om regeringens initiativer til nedsættelse af en grundlovskommission, der skal arbejde hen imod en ny revideret grundlov?«.

Af Kirsten Jacobsen (FP), Kim Behnke (FP), Tom Behnke (FP) og Aage Brusgaard (FP). (Forespørgslen anmeldt 3/10 96. Fremme af forespørgslen vedtaget 9/10 96).

Begrundelse

Kim Behnke (FP):

På en iskold og vindblæst vinterdag som netop i dag kan det forekomme nogle en anelse mærkværdigt, at Folketinget skal til at diskutere grundloven, for vi har jo en god tradition for, at lige præcis når sommeren for alvor er begyndt, på grundlovsdagen den 5. juni, holder vi en fest. Vi holder en grundlovsfest, vi fejrer vores grundlov, vi taler om det danske demokrati, vi glæder os over, at vi lever i et land i frihed og fordragelighed, og vi bruger derfor grundlovsdagen som en festdag, der markeres med glæde fra alle sider.

Samtidig bruges grundlovsdagen også til at diskutere, om grundlovens grundlag skal ændres. Der gøres status. Har man det forgangne år opdaget, at der er problemer med vores grundlov?

Derfor kunne det have været passende, om vi havde haft denne debat på en grundlovsdag, men Folketinget har jo tradition for, at man starter sommerpausen umiddelbart før grundlovsdagen, og derfor har vi fundet det mest hensigtsmæssigt, at vi får debatten nu.

Det skyldes, at der på det seneste er flere og flere, der både taler om og skriver om, at der er et stort behov for at få vores grundlov moderniseret eller på anden vis ændret. Vi har et ønske om at få klarhed over, hvorvidt der blot er tale om politisk markering uden substans, eller om der rent faktisk er et ægte ønske om at få sat gang i grundlovsændringerne. Vi har fundet, at det var mest hensigtsmæssigt at få den debat netop her i Folketingssalen, og derfor glæder vi os til i første omgang at høre statsministerens besvarelse og senere partiernes synspunkter.

Besvarelse

Statsministeren (Poul Nyrup Rasmussen):

En debat om grundloven er en vigtig debat. Vigtig, fordi det er en debat om demokratiet, og vigtig specielt i vores tid, fordi vores tid jo ikke er kendetegnet ved, at det er så let at få overblik, at få tid til fordybelse, at få gjort tingene overskuelige. Mediernes hastighed, tv's tilsvarende hastighed og klip, verdens både overskuelighed og alligevel det modsatte og øns egen søgen efter værdier, man måske en gang imellem føler er forsvundet, gør, at debat om grundloven og dermed debat om vores demokrati er en vigtig

debat. Derfor skal den være velkommen også i dag.

Jeg kommer til at tænke på, at vi for vel små to år siden – nærmere betegnet den 25. april 1995 – sidst havde lejlighed til her i Folketinget at drøfte spørgsmålet om nedsættelse af en grundlovskommission.

Vores drøftelser dengang var samlet om et forslag til folketingsbeslutning, som SF havde fremsat. Det blev ikke til noget dengang, da det som bekendt kun fandt støtte fra SF og Enhedslisten. Nu har SF genfremsat sit forslag i en lettere revideret udgave, og vi vil senere i dag få lejlighed til at drøfte det. Det glæder jeg mig også til. Jeg skal derfor ikke foregribe begivenhedernes gang, men vil dog her ved denne forespørgsel tage fat på et par af de ting, jeg sagde under debatten i 1995.

Jeg sagde dengang, at der efter min opfattelse er tre grundlæggende betingelser, som skal være opfyldt, før en grundlovsændring kan komme på tale, og dermed vel også, før vi kan tage initiativ til at nedsætte en grundlovskommission.

For det første skal der være et påtrængende samfundsmæssigt behov for at ændre grundloven, og som hr. Kim Behnke så smukt nævnte det, har vi faktisk – også efter min opfattelse – en god grundlov, der på mangfoldige områder har vist sin langtidsholdbarhed. Dermed ikke være udelukket, naturligvis, at det er vigtigt, vi en gang imellem tager debatter som denne for at vurdere, hvordan grundloven ser ud i relation til den ny tids tendens.

For det andet skal de konkrete ændringsforslag kunne samle et meget bredt flertal i Folketinget. Og jeg lægger vægt på, at det skal være et meget bredt flertal. Det gælder for den sags skyld også tanker om at nedsætte en grundlovskommission. Det er meget vigtigt, at der er et bredt flertal bag.

For det tredje skal ændringerne have en sådan folkelig appel og tyngde, at de som krævet i grundlovens § 88 kan bære forslaget igenem ved en folkeafstemning med støtte fra mindst 40 pct. af samtlige stemmeberettigede.

For mig er det helt afgørende, at det ikke skal være nemt at ændre grundloven, men hvis den skal ændres, skal der være en meget bred folkelig baggrund derfor.

Med andre ord: Hvis ikke der blandt Folketingets partier er en bred og uforbeholden enighed om, at disse tre betingelser er eller kan opfyldes, bør vi efter min opfattelse være tilba-

geholdende med at tage initiativ til en grundlovskommissionsnedsættelse. Så længe de betingelser, jeg har nævnt, ikke er opfyldt, og så længe der dermed ikke er et meget bredt flertal for en ændring, er risikoen for, at projektet i givet fald vil lide skibbrud undervejs, simpelt hen for stor.

Derfor tror jeg, at en vej til at komme videre er at fastholde debatten og også debatten med befolkningen, fastholde det, der er kernen i demokratiet, dialogen, og prøve at måle ud, hvorvidt vores indretning af demokratiet nu også lever op til de smukke mål, vi satte os, da grundloven i sin tid så dagens lys. Jeg mener med andre ord, at vi skal have den folkelige debat, at den skal brede sig, og at den skal vinde større støtte, før vi her i Folketinget skal tage konsekvenserne i form af at nedsætte en grundlovskommission.

Tilbage i 1995 kunne jeg konstatere, at der ikke var en sådan bred enighed i Folketinget. Tværtimod delte partierne sig efter anskuelser, også når dette spørgsmål var oppe, således at de tre betingelser ikke kunne opfyldes.

Regeringen har også i denne forespørgselsdebat taget konsekvensen, og jeg kan derfor meddele, at vi ikke fra regeringens side har aktuelle planer om at tage initiativ til at nedsætte en grundlovskommission, men debatten er nødvendig, og vi deltager meget gerne i den.

Forhandling

Kim Behnke (FP):

Jeg skal takke for en kort og præcis besvarelse. Den grundlov, vi i øjeblikket har, har jo haft mange års tilblivelse. Den havde sit udspring i 1849-grundloven, der blev ændret i 1866, for den sags skyld også for alvor ændret i 1915, og senest skete der en ændring i 1953. Den grundlov, vi har, er god nok, ynder vi at sige til hinanden, og når folk for alvor bliver spurgt om grundloven, er de fleste mennesker også ofte nået frem til den konklusion, at hvis bare politikerne ville overholde grundloven – hvis bare Folketinget og regeringen ville agere i grundlovens ånd, som der bliver sagt – var der måske ikke et behov for at ændre den.

Ikke desto mindre er der mange begivenheder, som undervejs sætter sig spor. Vi har for ikke så forfærdelig længe siden fået opgjort fra Justitsministeriet, at i hele 110 love er der en hjemmel til, at offentlige myndigheder kan gå

ind på folks private ejendomme uden dommerkendelse, men bevares, Folketinget kunne lade være med at vedtage de love, der bemyndiger myndighederne til det. Vi har problemer med folkeafstemningsinstitutionen. Folkeafstemninger kan kun ske på initiativ af Folketinget, men Folketinget kan uden at forbyrde sig mod grundloven tillade, at man også i Danmark kan afholde folkeafstemninger på vælgerens initiativ. Endelig kan man jo sige, at hvis bare Folketingets medlemmer ville lade være med at blande sig så meget i ministrenes administration, var det hele nok lidt nemmere. Så mange har det med at konkludere, at grundloven er god nok.

Der er nogle, der bruger det måske lidt mærkelige argument, at det er længe siden, vi sidst har foretaget en ændring, som om det i sig selv skulle være et argument. Jeg er fuldstændig enig med statsministeren i, at vi heldigvis har en grundlov med en lang holdbarhed, men at der er nogle ting, vi skal gøre os klart, hvis vi skal ændre den.

Først og fremmest er det et projekt, der tager lang tid. Sidste gang, man nedsatte en grundlovskommission, kom den til at arbejde i 7 år, inden den nåede frem til en konklusion. Det vil altså sige, at hvis vi beslutter os for at nedsætte en grundlovskommission, kan vi altså først se frem til et resultat engang på den anden side af år 2000. Det synes jeg er værd at have i erindring, når man vurderer, om der er behov for at ændre i grundloven. Det kan godt være, der ikke lige i dag er et behov, men er grundloven justeret og klar til at imødegå de udfordringer, der byder sig på den anden side af årtusindsskiftet?

Uden at jeg vil foregribe det næste punkt på dagsordenen, er det også vores opfattelse, at en sådan grundlovskommission skal nedsættes af et repræsentativt udvalg af dygtige mennesker, som er udpeget på grund af deres kvalifikationer og f.eks ikke, fordi de tilfældigvis er folketingsmedlemmer eller beklæder et særligt embede.

Vi skal også sørge for, at de ændringer, man lægger op til, ikke er nogle, som er, hvad skal man sige, genereret af modeluner. Det skal være sådan, at de ændringer, man ønsker at formulere, er ændringer, som virkelig får en lang holdbarhed.

Et argument, som sjældent er inde i debatten, men som ikke er uvæsentligt, er, at det jo faktisk kun er de mennesker, der i dag er over 70 år, som overhovedet har taget stilling til grundlo-

ven, mens resten af befolkningen må leve med den uden at have haft indflydelse på den eller mulighed for at stemme om den.

Det sidste spørgsmål, man skal stille sig selv, er, om man er parat til ved en grundlovsændring at give borgerne flere rettigheder, om man er parat til at få mere samfund og mindre stat. Hvis det modsatte er tilfældet, skal man holde fingrene væk. Der er faktisk også dem, der med rette stiller spørgsmålet: Vil en grundlovsændring resultere i, at vi får en dårligere grundlov end den, vi har i dag, og er det så ikke bedre at lade være med at pille ved lovgivningen, når nu den egentlig klarer sig udmærket?

Men der er jo punkter, hvor vores grundlov ikke er tilstrækkelig i forhold til vores moderne samfund. Vi har nok en grundlovssikret ytringsfrihed i det danske samfund, men vi har ikke en grundlovssikret frihed til også at modtage de ytringer, der kommer. Vi har flere gange haft problemer i Danmark med, at folk ikke har måttet modtage særlige radio- eller tv-signaler, og at Folketinget på forskellig vis har vedtaget en lovgivning, der har forhindret folk i at modtage, hvad de har lyst til.

Vi har problemerne med vores forvaltning af ejendomsretten. Ejendomsretten er en af de ting, vi ønsker at hylde, og efter Fremskridtspartiets opfattelse en af de mest fundamentale ting, men ikke desto mindre kan en Sørensen være udsat for, at et eller andet tilfældigt flertal i et amtsråd vedtager, at man midt om natten kører ud og fjerner et arrangement, han har lavet med en sø på sin ejendom. Man kører adskillige ton grus væk, og når manden ønsker at anmelde tyveriet, får han at vide af politiet, at det ikke kan lade sig gøre, for tyveriet er i orden, når det er vedtaget i et amtsråd. Hvis han derimod havde bevæget sig ned på den amtskommunale oplagsplads og taget en spand grus, var han hjemfalden til straf. Begrebet ejendomsret er derfor ikke længere entydigt, når et tilfældigt flertal i et tilfældigt amtsråd kan tilsidesætte folks ejendomsret så fundamentalt.

Når det offentlige ønsker at fratage folk et stykke ejendom, sker det ved ekspropriation, men hvor man i gammel tid kun eksproprierede, hvis man skulle anlægge veje, andre offentlige transportfaciliteter, jernbaner, og hvad der har været igennem årene, er det jo sådan i dag, at et tilfældigt flertal i byrådet kan vedtage, at kommunen nu skal have en ny golfbane. Det er altså nok til, at man eksproprierer og fratager folk deres ejendom. Adgangen til at se bort fra

ejendomsretten er derfor et af de steder, hvor vi mener, grundloven har brug for en opstramning.

Så er der spørgsmålet om afgivelse af suverænitet, og det foranledigede jo sidste efterår en debat, hvori ganske mange deltog. Efter vores opfattelse er det sådan, at det i dag er for nemt for et flertal i Folketinget at vedtage afgivelse af suverænitet. Det skal ikke være sådan, at et flertal i Folketinget blot kan afgive suverænitet; det bør være sådan, at det, hver gang der skal afgives – lidt eller meget – suverænitet, er noget, der skal afgøres af befolkningen.

Vi mener også, at begrænsningerne af, hvad der kan bringes til folkeafstemning, bør fjernes. Det bør også være sådan, at vælgerne kan tage initiativ til at begære noget lagt ud til folkeafstemning, og ikke sådan, at det kun er et flertal i Folketinget, der afgør, hvornår en sag er værdig nok til, at den bliver lagt ud til befolkningens afgørelse. Også dér er der brug for en opstramning.

Sagen om vores medlemskab af Den Europæiske Union har jo afstedkommet, at der nu først ved landsretten og senere vel antagelig ved Højesteret kører en sag, hvor Højesteret får karakter af at være en forfatningsdomstol. Der er det vores opfattelse, at vores domstole med underret, landsret og Højesteret langt fra er gearret til at være forfatningsdomstole. De skal tage stilling til, om folk har slået hinanden ihjel, om de har stjålet fra hinanden osv., men i forfatningsspørgsmål er vores nuværende system for svagt, og derfor kunne en ændring af grundloven godt betyde, at vi fik en egentlig forfatningsdomstol, som man f.eks. kender den i en række af vores nabolande.

Et af de spørgsmål, der oftest bliver rejst, er, om det skal være en statsministers eneret at afgøre, hvornår der skal udskrives et folketingsvalg, medmindre hele valgperioden når at gå. Også på det punkt har vi den opfattelse, at man passende kan tildele Folketinget den magt at afgøre, om det skal bede om at få udskrevet nyvalg.

Endelig skal man også være opmærksom på, at der er nogle ting i vores grundlov, som vi ikke ønsker at få ændret på. Vi ønsker ikke, at monarkiet skal fjernes. Vi ved, at der er nogle, der går ind for, at Danmark skal laves om til en republik, men efter vores opfattelse har vi kun fordele af, at Danmark er et monarki.

Vi har også den opfattelse, at Færøerne og Grønland fortsat skal være selvstændige, men

hvis de ønsker helt at udgå af vores grundlov, skal det kun ske, hvis det i den forbindelse bliver gjort op, hvad de pågældende dele af riget har kostet det danske samfund i den tid, de har været en del af vores grundlov, altså sådan, at det at være Færøerne og Grønland ikke bare er en billet.

Spørgsmålet om magtens deling mellem en lovgivende, en udøvende og en dømmende magt må vi heller ikke ændre på.

Der er nogle spørgsmål, som vil blive svære, og som for alvor kan give anledning til en følelsesladet diskussion. Kirkens position i det danske samfund er nok en af de sager, der vil blive sværest, for skal stat og kirke adskilles og i givet fald hvordan?

Man kan derfor stille spørgsmålet: Er det umagen værd? Kan vi ikke først bare ændre i de gældende love, hvor man mener, der er behov for det? Kan vi ikke bare bede folketingsmedlemmerne og ministrene om at ændre deres adfærd, og kan vi ikke bare sørge for, at de sager, der bliver bragt op på den politiske arena, bliver klaret inden for rammerne af den gældende grundlov? Jeg er enig med statsministeren i, at hvis det er tilfældet, er der ikke et påtrængende behov for at få ændret i vores grundlov. Jeg er også enig med statsministeren i, at hvis vi skal ændre vores grundlov, er der brug for, at vi får et meget bredt flertal i Folketinget bag, for det er et projekt, der kommer til at køre over så mange år.

Ikke desto mindre bør Folketingets partier og medlemmer af regeringen overveje, om ikke tiden er moden til, at man nedsætter en grundlovskommission. Der er jo ingen, der siger, at resultatet af den kommissions arbejde automatisk skal ske fyldest; det kan man jo til den tid tage stilling til.

Pia Gjellerup (S):

Engang i sommer var der et af Fremskridtspartiets medlemmer, der øjensynlig fik en idé, nemlig at stille en forespørgsel om en grundlovskommission. Den kom på Folketingets dagsorden den 3. oktober 1996 ved starten af det nye folketingsår, men siden er der gået lang tid. Det er ikke forespørgernes skyld, det er, fordi vi har meget arbejde og også mange forespørgsler. Der er gået fire en halv måned, og i de fire en halv måned har vi så i øvrigt om dette spørgsmål, hvor man ellers ganske grundlæggende havde kunnet formulere ideen om nedsættelsen af en grundlovskommission, intet hørt fra forespørgerne.

Vi har til gengæld undervejs fået en genfremsettelse i en noget ændret udgave af SF's grundige, velovervejede beslutningsforslag, som vi om lidt har på dagsordenen. Det har vi fået engang i november, men det har heller ikke givet forespørgerne anledning til at løfte sløret for, hvad det egentlig var, de ville med denne debat, og det synes jeg ærlig talt er en smule hånligt over for Folketinget. Det er rimeligt at stille forespørgselsdebatter, hvis vi enten vil bruge det til at lave nogle markeringer, afprøve flertal, få afklaret, hvor vi er på vej hen, eller i situationer, hvor man vil lægge op til en bredere og mere principiel debat og så typisk henvender sig til de øvrige partier og spørger, om de vil være med.

Det sidste kunne være en meget god idé i forhold til grundloven, som jo i meget høj grad vedrører os alle, og det vil være en måde, hvorpå vi også vil kunne, jeg var lige ved at sige åbne dørene, øjnene, ørerne og sige: Lad os høre om ideerne. Men der er ingen henvendelser kommet fra forespørgerne.

Derfor vil jeg på Socialdemokratiets vegne sige, at da vi som det næste punkt på dagsordenen har et langt mere seriøst udgangspunkt for at drøfte grundloven, vil vi ikke forholde os til forespørgslen med andet end disse forholdsvis kortfattede bemærkninger. Jeg kan så til gengæld henvise til det, som jeg vil beskæftige mig med under dette næste punkt.

Så har vi i øvrigt, for så vidt angår et af de elementer, som hr. Kim Behnke på forespørgernes vegne præsenterer i dag, en grundigt velforberedt forespørgselsdebat på torsdag vedrørende dommerkendelser og adgang til privat ejendom. Den er velforberedt på den måde, at der har været en forespørgselsdebat, som blev rejst efter en debat i offentligheden, som blev besvaret af ministeren, og hvor Folketinget vedtog en dagsorden, hvori man udbad sig en redegørelse. Den redegørelse er nu fremkommet, og derved har vi på det område et yderst velforberedt grundlag at gå ind i en forespørgselsdebat på. Jeg ser frem til debatten på torsdag og anser også af den grund denne forespørgsel for at være aldeles unødvendig.

(Kort bemærkning).

Kim Behnke (FP):

De, der hørte fru Pia Gjellerups indlæg, vil sidde tilbage med et indestængt spørgsmål: Hvad mener Socialdemokratiet? Den forespørgselsdebat, vi har rejst i dag, har jo ikke haft til formål,

at Folketinget skulle tage stilling til Fremskridtpartiets synspunkter om, hvorvidt vi skal have en grundlovskommission eller ej. En grundlovskommission er en veldefineret enhed, som vi alle sammen kender; vi ved, hvad den skal foretage sig osv. Det, der var formålet med debatten i dag, var jo at få en tilkendegivelse fra Folketingets partier.

Jeg er fuldstændig enig i statsministerens synspunkt om, at man kun skal nedsætte eller tage initiativ til at nedsætte en sådan grundlovskommission, hvis der er bred politisk enighed om det. Men den måde, hvorpå man får afprøvet den brede politiske enhed, er jo ikke ved bare at læse fru Pia Gjellerups læserbrev i Det Fri Aktuelt. Det er altså også ved, at Folketingets partier og medlemmer tilkendegiver deres mening her i Folketingssalen.

Siden vi begærede denne forespørgselsdebat, har der været mange kronikker og store artikler, hvor bl.a. Folketingets formand aktivt har deltaget i debatten om spørgsmålet om en grundlovskommission, så det er ikke sådan, at der ikke har været nogen offentlig debat; den har i allerhøjeste grad været der.

Men efter Fremskridtpartiets mening er spørgsmålet om vores grundlov ikke noget, der skal gøres til genstand for partipolitisk ping-pong, men noget, hvor man starter med at få en tilkendegivelse fra medlemmerne af Folketinget.

(Kort bemærkning).

Pia Gjellerup (S):

Min besvarelse skal udelukkende være til ære for dem, der måtte lytte til Folketingets debat, og som ikke har et indgående kendskab til, hvordan Folketinget sædvanligvis griber den slags debatter an; det ved hr. Kim Behnke nemlig godt, så det er altså ikke et svar til ham.

Hvis man ikke ønsker, at det skal være partipolitiske markeringer eller markeringer fra et flertal, men ønsker, at det skal være en åben debat, vil man normalt tage en henvendelse til de øvrige partier. Så vil partierne, hvis man finder, at der er en god anledning til det, tage en åben debat. Det ville vi typisk have gjort i sådan et tilfælde som dette, for der er ganske mange af os her i Folketinget, som er meget optaget af at diskutere også stedet for en grundlovsændringsproces, samt hvordan vi kan bidrage til den.

Jeg er sådan set overbevist om, at Folketinget ville have været interesseret i en åben forespørgselsdebat. Men det er ikke det, Frem-

skridtpartiet gør. Jeg anser det for at være en bortforklaring fra hr. Kim Behnkes side. Han har heller ikke afsløret, hvad der oprindelig var anledningen. Det er der nogle af os der er blevet erindret om af andre, som kan huske det.

Men jeg vil altså under det betydelig mere seriøst forberedte punkt på dagsordenen, som kommer efter denne forespørgsel, vende tilbage til, hvad Socialdemokratiet mener.

Birthe Rønn Hornbech (V):

Jeg har det lidt som den forrige ordfører: Jeg er ikke helt klar over, hvad det egentlig var, der var tænkt på med denne forespørgsel, som er stillet for længe siden.

Da vi i denne uge har tre debatter, vil jeg under denne forespørgselsdebat bevæge mig på et meget overordnet niveau for så ved behandlingen af SF's gennemarbejdede forslag senere på dagen at koncentrere mig om de emner, som det beslutningsforslag netop omhandler.

Retssikkerhedsbetragtninger over grundlovens §§ 72 og 73 vil vi behandle under redegørelsesdebatten på torsdag, som jo er et resultat af den forespørgselsdebat Venstre rejste sidste år.

Om forespørgslens emne, nedsættelse af en grundlovskommission, kan jeg straks afsløre, at vi i Venstre ikke finder, at tiden er inde til at nedsætte en grundlovskommission, men vi finder det naturligvis nyttigt, at vi fra tid til anden her i Folketinget udveksler synspunkter om partiernes grundlæggende holdninger til vores forfatning, for det er netop gennem sådanne debatter, at en ny grundlovskommission til sin tid skal udspringe. Det er ikke en ekspertkommission, der skal diktere Folketinget en ny grundlov. Det er Folketinget, som repræsenterer for det danske folk, der til enhver tid skal afstikke retningslinjerne for et fremtidigt kommissionsarbejde.

I Venstre finder vi, at grundloven er og skal være udtryk for folkets grundholdninger, og disse grundholdninger bør som sagt først komme til udtryk i debatten og derefter i landets forfatning. Sådan var det i 1849, sådan bør det fortsat være, og netop derfor er grundlovens ændringsprocedure meget omstændelig.

En grundlov, der ikke har en folkelig opbakning, er intet værd. Derfor skal grundloven heller ikke ændres, før der er et folkeligt pres, og grundloven skal kun indeholde helt fundamentale regler om de øverste funktioners magtfordeling.

Problemet i dag er slet ikke grundloven, men regeringen og Folketinget, som i alt for høj grad lader hånt om grundlovens ånd, og det kan nok så mange politiske markeringer eller juridiske professorers personlige markeringer intet stille op med. Om så grundloven, for nu at blive lidt grundtvigsk, var skrevet med penne af engle-fjer, så hjalp det intet, hvis ikke Folketinget selv vil respektere ånden i forfatningen.

Magtfordelingen flyder. Magtfordeling er noget helt afgørende og grundlæggende i et retssamfund, men magtfordelingen mellem Folketinget og regeringen forudsætter også efter Venstres opfattelse en stabil administration.

Og det skal ikke være nogen hemmelighed for statsministeren, at det er med stor bekymring for ikke at sige utilfredshed, at vi i Venstre læser i aviserne, at man nu i Statsministeriet, for jeg ved ikke hvilken gang, fjerner velflagte, loyale og dygtige embedsmænd for ifølge dagspressen at ansætte nogle fra partihovedkvarteret. Jeg ved ikke, om det skyldes, at statsministeren ser Venstrefolk overalt i statsadministrationen! Det håber jeg at statsministeren måske selv har et par bemærkninger til, men jeg går ud fra, at man ikke er i færd med at omdanne ministerierne til partihovedkvarter med henblik på det kommende folketingsvalg.

Men tilbage til magtfordelingen: Det er først og fremmest Folketingets ansvar at sikre, at de øverste statsorganer lever op til det i grundloven fastslåede forfatningsprincip om, at magten er adskilt mellem den lovgivende, den udøvende og den dømmende magt.

Dette princip er fastsat for at beskytte Danmarks borgere mod vilkårlige indgreb. Domstolens suveræne uafhængighed og mulighed for at kende Folketingets lovgivning grundlovsstridig er en selvfølgelig retsgaranti for borgerne. Forholdet mellem den dømmende og lovgivende magt er spørgsmål, som vi i Venstre har rejst over for først og fremmest justitsministeren, og det er spørgsmål, som også vil blive gjort til genstand for drøftelse i Retsudvalget.

Adskillelse af Justitsministeriet og domstolene har været drøftet her i Folketinget, men det kræver jo ikke nogen grundlovsændring. Det er altså heller ikke domstolene eller strukturen, der er problemet. Det er os selv. Vi skal lære at holde os til det, vi er sat til, nemlig at lovgive, og så lade domstolene fastsætte, hvad der er gældende ret i den enkelte tvist. Det er et problem for retssikkerheden, at vi i højere og højere grad optræder, som om det er Folketinget, der er

retsanvendende myndighed. Det svækker helt væsentlige retsbeskyttelsesprincipper over for borgerne, at vi blander os i konkrete verserende straffesager eller vedtager særlove.

Magtens tredeling og regeringens ansvar over for Folketinget indebærer, at vi løbende går hinanden og os selv efter i sømmene. Vi drøfter jo også løbende her i Folketinget og i Udvalget for Forretningsordenen, hvordan Folketinget skal arbejde. Det er en meget væsentlig debat, og det er væsentligt, at Folketinget kan holde den udøvende magt i skak uden at overtage ansvaret.

Folketinget har f.eks. styrket sig selv gennem en hyppigere brug af høringer, hvor Folketinget selv vælger deres eksperter. Til gengæld er Folketinget også blevet en stor lovgivningsfabrik, der kværner i døgn drift udstændig uden fornemmelse for, at det danske folk er hamrende trætte af hele tiden at blive reguleret af love og bekendtgørelser, cirkulærer og kundgørelser osv. osv. Det er ikke værdigt for et retssamfund, og det er heller ikke værdigt, at vi lader os lede af enkeltsager og derfor vedtager for megen hovsalovgivning.

Det er vigtigt, at vi i lovgivningen udviser tilbageholdenhed og selvdisciplin frem for at bruge ressourcer på en grundlovsændring, der alligevel aldrig kan vedtages.

Jeg skal måske så med det samme sige til statsministeren, for at statsministeren ikke skal drille mig, at når jeg i de seneste dage har talt meget om et retssikkerhedsministerium, så ved jeg selvfølgelig godt, at ministeriernes fordeling henhører under statsministeren, og det ønsker jeg ikke at ændre på. Jeg forsøger bare at komme med gode ideer og måske være en inspirerende muse for statsministeren.

Grundlovens § 20 har i den senere tid fra flere sider været under beskyldning. Der har været forskellige kreative forslag om ændringer i grundlovens § 20. Det har været foreslået, at suverænitetsafgivelser skulle godkendes efter grundlovens ændringsprocedurer, altså med en folkeafstemning, hvor afgørelsen ville falde, medmindre 40 pct. af befolkningen stemte ja. Men dette forslag vil jo ikke ændre noget, idet det til enhver tid er Folketinget, der under ansvar over for Højesteret definerer, hvad der skal betragtes som suverænitetsafgivelse.

Det er naturligvis enhver borgers ret at forsøge at få domstolene til at prøve, hvorvidt en lov, herunder Maastricht-Traktaten, er i overensstemmelse med grundloven. Den ret er der en

række borgere, der nu har benyttet sig af, men den omstændighed, at domstolene ikke har afvist sagen, siger intet om, at Maastricht-Traktaten rent faktisk er i strid med grundloven, endsige at der skulle være noget i vejen med grundloven. Og skulle de danske domstole en dag erklære en folketingsbeslutning i strid med grundloven, er det jo ikke grundloven, der skal ændres. Det synes jeg man overser i den verserende debat.

I øvrigt ser vi i Venstre gerne, at der hos domstolene går mode i grundloven, og at der hyppigere henvises til den danske grundlov frem for til international ret, og også at domstolene går ind i en tættere kontrol af, at Folketinget gennem lovgivning lever op til at sikre borgernes fundamentale rettigheder.

I grundlovsdebatten debatterer man ofte muligheden for flere folkeafstemninger, men det er jo heller ikke noget, grundloven forhindrer i dag. Mange emner for ændringer af grundloven har igennem de senere år været drøftet, og ikke et eneste af disse emner kan efter Venstres opfattelse bære en grundlovsændring igennem.

Grundloven er formuleret fleksibelt. Og med hensyn til borgerrettighederne er den naturligvis en minimumslov. Intet forhindrer Folketinget i at udstyre borgerne med bedre rettigheder, end hvad grundloven foreskriver. Og opfylder Folketinget ikke grundlovens krav om frihedsrettighederne, er det ikke grundloven, men Folketinget, der er noget i vejen med.

Der har igennem årene hos flere debattører i grundlovsdebatten været en urealistisk tro på, at grundlovens ord, bogstavet vil kunne flytte noget, men det er ikke rækkefølgen, for hvis grundloven ikke er udtryk for samfundets normer, er den alligevel ikke det papir værd, den er skrevet på. En ny forfatning skal udspringe af og afspejle folkets vilje. Derfor står folkeviljen over grundloven. Og grundloven har vist sig både levedygtig og fleksibel.

Det er ikke en ny grundlov, Danmark trænger til. Det er et Folketing, der tager grundloven alvorligt, Danmark trænger til. I Venstre vil vi godt påtage os hvervet som Folketingets dårlige samvittighed.

(Kort bemærkning).

Pia Gjellerup (S):

Selv om fru Birthe Rønn Hornbech fik presset et emne igennem grundlovsdebatten, som kunne have lige så meget at gøre med medlemmernes taljemål, så synes jeg da alligevel, at jeg vil kon-

statere, at Venstre her har meldt, at man er modstander af, at tjenestemænd fra tid til anden skifter arbejdsområde i centraladministrationen. Det tror jeg virkelig er et spørgsmål eller et synspunkt, der er opfundet til lejligheden, men det var jo også meget omhyggeligt formuleret i forhold til forlydender i dagspressen.

Dér må jeg så sige til fru Birthe Rønn Hornbech, at spørgsmålet om ansættelser fra partiholdkvarteret – det må det hedde hos Venstre, det gør det ikke i Socialdemokratiet, hvor det såmænd bare hedder partikontoret – er et argument eller synspunkt eller oplysning, som fru Birthe Rønn Hornbech absolut ikke kan have nogen steder fra, heller ikke fra dagspressen.

(Kort bemærkning).

Kim Behnke (FP):

Det overrasker mig lidt, at fru Birthe Rønn Hornbech i dag på Venstres vegne erklærer, at Venstre ikke er interesseret i, at der bliver nedsat en grundlovskommission.

Den 19. august 1996 i Morgenavisen Jyllands-Posten stod ellers at læse fra partiets formand, hr. Uffe Ellemann-Jensen, at efter år 2000 ville der være behov for grundlovsændringer. Og hvis man skal tage den tidshorisont, der gjorde sig gældende sidste gang, på syv år, ja, så er tiden jo inde, til at kommissionen bliver nedsat, hvis de grundlovsændringer skal kunne træde i kraft efter år 2000. Nu kunne det jo være, at det var en enkelt svipser fra partiets formand, og derfor valgte jeg så også at læse Jyllands-Posten den 21. august, altså et par dage senere. Der er det partiet Venstres næstformand, hr. Anders Fogh Rasmussen, der i en stor opsætning fortæller, at nu er tiden inde, hvor vi skal have en grundlovsændring, sådan at der blandt andet indbygges en bremseklo, der kan forhindre, at statsgælden bliver alt for stor. Og der er en række andre betragtninger fra hr. Fogh Rasmussen om, at vi skal have en langt mere liberal grundlov.

Det er synspunkter, som Fremskridtspartiet er enige i, og når ikke desto mindre både Venstres formand og næstformand har bedt om grundlovsændringer, hvorfor siger fru Birthe Rønn Hornbech så det modsatte i dag?

(Kort bemærkning).

Birthe Rønn Hornbech (V):

Fru Pia Gjellerup kom med en sandhed, selv om den ikke var så smigrende, for fru Pia Gjellerup sagde noget i retning af – sådan måtte jeg forstå

det – at selv en grundlovsændring kunne ikke ændre mit taljemål. Det er desværre så sandt, som det er sagt. Jeg ville ønske, en grundlovsændring kunne ændre ved det; det ville måske befordre min interesse for en ændring af grundloven.

Jeg vil gerne sige, at vi har i Venstre intet imod, at tjenestemænd skifter arbejdsområde. Faktisk gik jeg temmelig meget ind i den diskussion under debatten om Justitsministeriets sidste år. Vi er i høj grad tilhængere af rokade. Vi synes bare, at den måde, det sker på i øjeblikket, er lidt underlig og ikke ligner noget, der indgår i en almindelig rokade. Og jeg synes da, det er udmærket, at fru Pia Gjellerup kommer statsministeren til undsætning, men jeg er da mere interesseret i at høre statsministerens eget udsagn.

Jeg kan kun sige til hr. Behnke, at det er fuldkommen rigtigt, at ingen i Venstre vil modsætte sig, at vi engang efter år 2000 får nedsat en ny grundlovskommission. Det er klart, som det også er sagt i dag, at vi meget gerne deltager i en debat om, hvilke emner der skal tages op, og hvordan sådan en grundlov skal se ud. Men det er altså her, at vi skal blive enige mellem de store partier – det kan jeg lige så godt sige rent ud – om en sag, der kan bære igennem, før der skal nedsættes en kommission, og det ser vi ikke er tilfældet i dag.

Hans Engell (KF):

Tage Kaarsted sagde engang, at grundloven ændrer man nu engang ikke så tit og så let som en lov om smitsom kalvekastning.

Det synspunkt havde Tage Kaarsted jo ganske ret i, for ændringer af grundloven er i Danmark ingen dagligdags foreteelse, og de har traditionelt først fundet sted efter langvarige og vanskelige forhandlinger. Det er jo også en hævdvunden regel, at grundloven på én gang må afspejle det samfund, man kender på tidspunktet for grundlovens affattelse, og søge at pejle sig ind på fremtidens forfatningsmæssige behov.

Fremskridtspartiet lægger op til, at der nu bør nedsættes en grundlovskommission, som skal arbejde for en ny, revideret grundlov, og jeg skal straks tilkendegive, at Det Konservative Folkeparti har den opfattelse, at der ikke i dag er et sådant behov og det derfor ikke vil være hensigtsmæssigt at nedsætte en grundlovskommission på nuværende tidspunkt.

Der er grund til at slå fast, at vores nuværende grundlov har vist sig at være så slidstærk, at vi formentlig skal et langt stykke ind i næste årtusinde, før vi har behov for en ny, revideret grundlov. Der er simpelt hen ikke tilstrækkelig tunge argumenter hverken enkeltvis eller samlet, der taler for at ændre grundloven.

Som bekendt er grundloven jo ikke nogen almindelig lov, som uden videre kan ændres. Der er fastsat meget omfattende procedurer for grundlovsændringer. Det vigtigste er nok i den forbindelse kravet om, at der skal afholdes en folkeafstemning, så vælgerne kan godkende eller forkaste forslaget, og ved den afstemning skal der være et flertal for grundlovsændringen, som skal udgøre mindst 40 pct. af samtlige stemmeberettigede.

Hvis vi ser på den seneste ændring i 1953, lykkedes det kun med nød og næppe at mønstre det nødvendige flertal, selv om den omfattede vigtige, principielle ændringer, bl.a. forslaget om kvindelig arvefølge, Landstingets afskaffelse og andre vigtige spørgsmål. Kun 45,8 pct. af de stemmeberettigede stemte ja. Der var altså ikke tale om noget overvældende flertal. I 1939 faldt forslaget ved grundlovsafstemningen, også selv om det havde bred politisk tilslutning i Folketinget.

Der har i den løbende debat været forskellige temaer og emner for en kommende grundlovsændring, og vi skal efterfølgende behandle et langt mere konkret forslag fremsat af SF, og jeg vil derfor gemme en række af mine bemærkninger til det forslag.

Men jeg vil godt kommentere enkelte af de tanker, der har været fremme i debatten: forslag om øget anvendelse af folkeafstemninger, nedsættelse af et uafhængigt lovvurderingsråd, afskaffelse af oplysningsretten, indførelse af faste 4-årige valgperioder, ændring af tronfølge-loven, indførelse af regler, der afspejler partiernes betydning, regler, der afspejler EU-medlemskabet, forslag om at indføre forskellige ændringsprocedurer for grundloven alt efter, hvilke paragraffer der er tale om at ændre. Jeg kunne nævne en række andre forslag, men dem kommer vi jo altså også for en dels vedkommende efterfølgende til at behandle under SF's forslag.

Fælles for dem alle er, at ikke et eneste af forslagene har en sådan tyngde eller politisk nødvendighed i sig, at det vil kunne bære ved en folkeafstemning. Det er også kendetegnende, at ikke et eneste af de temaer, der er blevet nævnt,

og hvor der rejses krav om ændringer, har en sådan betydning, at man i dag kan tale om, at vi på grund af den nugældende grundlov støder ind i store uoverstigelige problemer.

Selvfølgelig vil der være en række ting i 1953-grundloven, som vi, hvis vi skulle forfatte den i dag, ville skrive anderledes, men vi taler i virkeligheden om mindre spørgsmål og i hvert fald emner, som ikke har noget, der minder om folkelig gennemslagskraft eller rummer elementer af et folkekrav om ændringer.

Vi har i Det Konservative Folkeparti heller ikke noget ønske om af rent politiske grunde at ændre grundloven, sådan som det f.eks. fremgår af SF's grundlovsforslag, hvor man f.eks. ønsker Danmark omdannet til en socialistisk republik. Sådanne tanker har vi ikke i Det Konservative Folkeparti.

Ser vi på de enkelte punkter, så er der allerede efter den nuværende grundlov vide muligheder for at gennemføre folkeafstemninger. Et lovvurderingsråd kunne Folketinget selv nedsætte, hvis der i øvrigt var flertal for det, og så vidt jeg kan skønne, er der ikke i dag et sådant flertal, i hvert fald ikke så længe Socialdemokratiet sidder i regeringsposition. Vi ved jo erfaringsmæssigt, at når Socialdemokratiet er i opposition – og det sker inden længe – så har partiet andre synspunkter på det spørgsmål.

Forslaget om at afskaffe statsministerens ret til at udskrive valg er principielt, men det er Det Konservative Folkepartis opfattelse, at det nuværende system fungerer fuldt ud tilstrækkeligt, især i et samfund, hvor vi jo traditionelt har mindretalsregeringer. Valgte man faste valgperioder, så ville det skabe andre problemer, som vi også har set f.eks. i andre nordiske lande.

Ligestillingen i arvefølgen bør naturligvis gennemføres på rette tidspunkt, men spørgsmålet har jo forhåbentlig en lang årrække inden aktualitet.

I det hele taget når det gælder monarkiets stilling, er der grund til at glæde sig over, at langt de fleste af Folketingets partier jo tydeligt bl.a. i forbindelse med Hendes Majestæt Dronningens 25-års regeringsjubileum for nylig klart markerede, at de ikke ønsker forfatningsmæssige ændringer, heller ikke når det gælder dronningens placering ifølge grundloven. Vi har intet ønske om at indføre svenske tilstande. Erfaringerne fra Sverige har ikke været af en sådan art, at de er efterstræbellesværdige.

Grundloven skal udgøre et solidt fundament i et land, hvor det ofte er vanskeligt at finde sta-

bile flertal for en given politik. Ved at gøre det vanskeligt at ændre grundloven sikrer man, at grundloven kun kan ændres, når et bredt flertal står bag, og når der i befolkningen er et markeret ønske herom.

Selvfølgelig kan vi ikke udelukke, at vores deltagelse f.eks. i EU-samarbejdet på et tidspunkt kan få et grundlovsaspekt, men indtil videre er der ingen tegn herpå. Den fremtidssikring, der ligger i 1953-grundloven, har nemlig vist, at Danmark kunne blive medlem af EF og EU, og at dette samarbejde kunne udvikle sig, uden at dette i sig selv nødvendiggjorde ændringer. Grundlovens § 20, der åbner mulighed for ved lov at overdrage begrænsede beføjelser til mellemfolkelige myndigheder, har vist sig fuldt tilstrækkelig. Vi har heller ingen grund til at tro, at den kommende højesteretsvurdering af Maastricht-Traktatens grundlovsmedholdighed skulle ændre på dette forhold.

Også i Det Konservative Folkeparti er vi stærkt optaget af borgernes retssikkerhed over for myndighederne, men her er det jo ikke grundloven, som er problemet, men snarere de mange bemyndigelseslove, love med tilbagevirkende kraft, særlove på visse områder og muligheder for myndighedsindgreb over for private uden retskendelser. Det er vigtige og principielle problemer, men problemer, som udspringer af den øvrige lovgivning, ikke af grundloven.

Grundlovsfædrene var faktisk ganske kloge og visionære. Derfor holder grundloven endnu og i den fremtid, vi kan overskue, og derfor ser vi i den konservative folketingsgruppe heller ingen grund til at nedsætte den grundlovskommission, som forslagsstillerne lægger op til.

Aage Frandsen (SF):

Jeg er enig med statsministeren i, at man godt kan opstille tre forudsætninger for, at man kan få en ny grundlov. Nemlig for det første, at der skal være samfundsmæssigt behov, for det andet, at der i Folketinget skal være et bredt flertal herfor, og for det tredje, at det skal være en sådan ændring, der har en folkelig appel.

Det første er noget, man politisk kan vedtage med sig selv og med andre er til stede. Det er objektive kendsgerninger, som man synes er til stede. De to andre forudsætninger er ikke nogle, der udspringer af en eller anden ting på et givet tidspunkt. De kommer gradvis. Derfor er jeg da selvfølgelig enig med statsministeren i, at vi i dag kan konstatere, at forudsætning 2 for, at

man kan få vedtaget en grundlov, ikke er til stede. Jeg tvivler også på, at forudsætning 3 er til stede på indeværende tidspunkt.

Men hvis man mener, at forudsætning 1 – at de samfundsmæssige behov er til stede – så er det jo en almindelig forpligtelse ud fra en politisk virkelighed, at man sørger for, at der bliver et politisk flertal for det, og at det får en sådan folkelig appel, at det kan lade sig gøre at få det gennemført. Derfor mener vi med det beslutningsforslag, vi skal behandle senere, at Folketinget allerede på nuværende tidspunkt eller i løbet af nogle år burde nedsætte en grundlovs-kommission for at forberede den grundlovsændring, som før eller siden selvfølgelig kommer.

Den nuværende grundlov er efter vores opfattelse ikke tidssvarende. Det er jo ikke så overraskende, for der er en række forhold, der har ændret sig ganske meget, siden vi vedtog vores nuværende grundlov i 1953. En række af de bestemmelser, som er i grundloven, har nærmest en anakronistisk karakter. Det hænger jo sammen med, at netop 1953-grundloven i meget stor udstrækning – også mere, end det nok var rimeligt – byggede på formuleringer, som vi kan finde helt tilbage i 1849-grundloven.

Der er også ganske mange bestemmelser i grundloven, der betyder noget helt andet, end de konkrete formuleringer lægger op til. Det gør selvfølgelig ikke så meget, når vi ved, at det betyder noget helt andet end det, der står i grundloven. Men det er selvfølgelig et problem for folk, når de skal læse grundloven, at de ikke kan forstå, hvad indholdet i det er, for det betyder noget andet end det, der står ordret. Det hænger sammen med, at vi har en forfatningsmæssig udvikling, som kører uafhængigt af, at vi har vores grundlov. Grundloven er som ord statisk, men forfatningen er selvfølgelig dynamisk.

På nogle områder er der så alligevel så store uoverensstemmelser mellem grundlovens ord og den aktuelle virkelighed, at vi mener, at det ikke er acceptabelt, sådan som det er. Derfor er der behov for grundlovsændringen. Derudover mener vi jo, at der er behov for nogle grundlovsændringer ud fra vores politiske opfattelser, som ikke kan rummes inden for den nugældende grundlov.

Og til hr. Hans Engell vil jeg sige, at det at lægge det om en socialistisk republik ind i det forslag, vi senere skal behandle, er stærke ord. Det er det principielle, vi gerne vil, men det er ikke det, vi lægger op til, for vi ved godt, at virkelighedens Folketing er et andet i dag.

Det er også sagt, at den nuværende grundlov ville være god nok, blot den blev overholdt, og at problemet snarere er, at grundloven ikke respekteres af magtudøverne, og i den forbindelse vil jeg blot henvise til den særlov, som Folketinget vedtog i slutningen af sidste samling.

I det omfang, der er behov for en ny grundlov, så vil vi fremhæve, at det er vigtigt allerede nu at få nedsat en grundlovskommission, og det er altså ud fra, at der er mange ting, som, hvis man skal have det vedtaget på et tidspunkt, kræver ganske megen forberedelse.

Nogle vil så måske indvende, at det ikke er aktuelt nu at gennemføre en ændring af grundloven, men måske om nogle år. Vores svar hertil er, at en grundlovsændring så kommer under alle omstændigheder om nogle år, og at en ændring af grundloven kræver adskillige års forberedelse. Derfor bør vi snart gå i gang med forarbejdet til denne grundlov.

Hvis vi f.eks. forestiller os, at vi skal have en ny grundlov – og da siger jeg så ikke det, som Venstres formand efter hr. Kim Behnkes citat sagde, nemlig omkring år 2000 – så siger jeg år 2005, og så kræver det i virkeligheden, at vi går i gang allerede nu ud fra den tidshorizont, man normalt må regne med, når det drejer sig om grundlovsændringer. Der er efter vores opfattelse flere grunde til, at en ændring af grundloven bør ske inden for et overskueligt antal år:

For det første: det internationale samarbejde giver behov for præciseringer i grundloven. Det gælder både det internationale samarbejde generelt, men specielt jo det meget forpligtende samarbejde, vi har i EU. Og specielt dette samarbejde tager grundloven af gode grunde ikke højde for.

For det andet er der behov for præcisering i grundloven, når det gælder magtdelingen og i det hele taget de demokratiske spilleregler. Grundloven kunne efter vores opfattelse godt være mere præcis med hensyn til magtdelingen, selv om problemet her måske nok så meget er – og det er jeg enig med Venstres ordfører fru Birthe Rønn Hornbech i – at magtudøverne ikke altid lever op til de principper, der ligger i magtdelingen. Derudover kan der også være behov for nogle præciseringer og ændringer med hensyn til f.eks. det kommunale selvstyre og formen for parlamentarisme og også med hensyn til monarkiet.

For det tredje er der nogle ideologisk betingede ting i grundloven f.eks. vedrørende menne-

skerettigheder, som vi foretrækker bliver udbygget.

Og for det fjerde er der så endelig med hensyn til grundlovens alder en række ting, som ikke er tidssvarende i dag, og det er ikke så overraskende, netop fordi grundloven efterhånden er ved at være nogle år gammel. Sådan som det også ligger i vores beslutningsforslag, vil jeg opregne nogle punkter, hvor vi mener, det kan være relevant, og det er under alle omstændigheder helt konkrete punkter.

Det er for det første menneskerettighederne, hvor vi mener, at der er nogle internationale konventioner, som vi har tilsluttet os, som naturligt kunne gå ind i grundloven, og i den forbindelse kunne også sociale rettigheder gå ind i grundloven. Og det er selvfølgelig med hensyn til at få en afvejning i forholdet mellem en socialistisk og en liberalistisk ideologi, hvor man ud fra en liberalistisk ideologi formentlig ikke mener, at sociale rettigheder er så vigtige – det ved jeg i hvert fald nogle liberalister mener – hvor vi så mener, det er vigtigt at have både de politiske frihedsrettigheder og de sociale rettigheder i grundloven. Det bliver grundloven i sig selv ikke socialistisk af, selv om jeg selvfølgelig gerne vil have en socialistisk grundlov.

På linje med menneskerettighederne mener vi også, at det er rimeligt at få indføjet noget, som vi har kaldt naturens rettigheder.

For det tredje: spørgsmål om borgernes demokratiske rettigheder, f.eks. demokrati på arbejdspladsen og også brugerindflydelse i den offentlige sektor.

For det fjerde: spørgsmål om en kompetencefordeling mellem det lokale, det amtslige, det nationale og det internationale niveau, og i den forbindelse selvfølgelig EU.

For det femte: en præcisering af, hvor ansvaret for udenrigspolitikken ligger. Efter vores opfattelse er det i sidste instans Folketingets ansvar. Det er selvfølgelig regeringen, der udøver den, men det er Folketingets ansvar, det er Folketinget, der beslutter.

For det sjette: mulighederne for bindende folkeafstemninger specielt på kommunalt plan, men også på landsplan.

For det syvende: en præcisering og en klargøring omkring magtdelingen mellem den lovgivende, den udøvende og den dømmende magt og en styrkelse af de enkelte magtinstanser.

For det ottende mener vi, at Højesteret godt kunne overtage Rigsrettens funktioner.

For det niende mener vi, at monarkiet skal fritages for de politiske funktioner. Monarkiet skal fritages for de politiske funktioner; det er det, vi har foreslået. Vi mener, at man selvfølgelig burde afskaffe kongedømmet, for det er en anakronisme i et demokratisk samfund, men det ved vi godt ikke er aktuel politik, og derfor foreslår vi, at monarkiet skal fritages for dets politiske funktioner. Det vil bl.a. sige, at dronningen ikke skal være i statsrådet, på samme måde som Frederik VII lige efter 1849 heller ikke var medlem af statsrådet.

For det tiende mener vi, at det også er på tide, at vi i henhold til det, som allerede var gældende i 1849, og som der var lagt op til, får en kirkeforfatning, der sikrer kirkens uafhængighed i forhold til staten.

Og endelig for det elvte er det karakteristisk for den nuværende grundlov, at Færøerne og Grønland stadig væk halvvejs betragtes som ikkeligeværdige parter i vores grundlov; det mener vi ikke er rimeligt.

Det er de ting, som vi bl.a. også har præciseret nærmere i vores beslutningsforslag, og det er derfor, vi mener, at den første forudsætning, som statsministeren kom med, nemlig at der er et behov, er til stede. De to andre forudsætninger er ikke til stede endnu, men det regner vi med kommer, og det forudsætter selvfølgelig også, at man får en politisk diskussion af det. Og det er den, vi gerne deltager i, og det er det, vi har gjort med vores forslag til folketingsbeslutning.

(Kort bemærkning).

Hans Engell (KF):

Nu får vi lejlighed til under det efterfølgende punkt at diskutere SF's forslag, men hr. Aage Frandsen gik jo i rette med mig, fordi jeg sagde, at Det Konservative Folkeparti heller ikke af politiske grunde har nogen ønsker om at ændre den nuværende grundlov i modsætning til SF, der jo ønsker, at Danmark omdannes til en socialistisk republik.

Dette dementerede hr. Aage Frandsen, men jeg vil så minde om, at i SF's forslag står der i bemærkningerne: »... at SF ønsker en grundlov, der i højere grad tager udgangspunkt i en socialistisk opfattelse, end tilfældet er med den nuværende grundlov.«

Og for så vidt angår kongehuset, siger man: »Monarkiet er utidssvarende. Ideelt set burde monarkiet efter SF's opfattelse afskaffes«. Det er det, jeg kalder en socialistisk republik. Hvad vil hr. Aage Frandsen ellers kalde det?

(Kort bemærkning).

Aage Frandsen (SF):

En grundlov kan formentlig ikke direkte udtrykke, at man ønsker socialisme eller liberalisme. Det ved jeg godt, at den nuværende grundlov primært gør; den bygger nemlig på liberalismens traditioner, og den lægger også vægt på en række ting, som er liberalistiske. Det står også i vores forslag.

Det, vi så siger dér, er, at vi i højere grad lægger vægt på socialistiske principper, så der bliver en balance mellem de liberalistiske principper og de socialistiske principper, og oven på dette bygger man så nogle politiske synspunkter. Og disse politiske synspunkter går så efter vores opfattelse i retning af, at vi ønsker socialisme selvfølgelig; det siger sig selv. Men grundloven som sådan skal ikke udtrykke, at dette samfund er socialistisk. Det står der heller ikke at vi vil have ind i grundlovens formuleringer.

Med hensyn til monarkiet siger vi, at vi i virkeligheden mener, det burde afskaffes, for man skal ikke have nogle anakronismer. Det er et levn fra fortiden, det er et levn fra enevældens tid, og jeg mener, at det, vi så omkring jubilæet, i høj grad mindede om noget, som Frederik VI ville have været meget begejstret for at overvære, men det kunne han desværre ikke – det kan vi andre måske være glade ved – men det er en anakronisme. Men så siger vi, at når der nu ikke er flertal for det, så foreslår vi nogle fornuftige ændringer af monarkiet.

(Kort bemærkning).

Bruno Jerup (EL):

Det er til hr. Aage Frandsen. Jeg forstår udmærket, at han forsøger på at vride sig ud af den lille klemme, som hr. Hans Engell forsøger at stille op med hensyn til, hvorvidt SF faktisk mener, at vi skal have en socialistisk republik i Danmark; men efter min opfattelse er det jo ikke forbundet entenlydt med diskussionen om en kommission.

Det, der er problemet, som også hr. Hans Engell, hr. Aage Frandsen og statsministeren var inde på, er, at der næppe findes noget reelt flertal, der vil trække den vej, som vi og måske også SF i en vis udstrækning vil, så derfor synes jeg sådan set, at det er lidt forkert af hr. Hans Engell at gå ind og angribe hr. Aage Frandsen for at ville lægge op til en socialistisk republik.

Sådan læser jeg overhovedet ikke SF's forslag. Jeg læser det som et kommissionsforslag med en masse ideer til nogle ting, man kan arbejde med.

Og spørgsmålet om, hvorvidt man laver en republik og afskaffer kongehuset, som vi går meget ind for i Enhedslisten, er jo overhovedet ikke det samme, som at man har et socialistisk samfund eller en socialistisk republik. De to spørgsmål er helt forskellige, og det burde hr. Hans Engell også vide. De fleste lande i verden er jo republikker uden at være socialistiske eller noget som helst.

(Kort bemærkning).

Arne Melchior (CD):

Hr. Aage Frandsen synes, at kongedømmet har overlevet sig selv og nævnte i den sammenhæng Frederik VI. Det, at noget er gammelt, er ikke ensbetydende med, at det behøver at være dårligt. Der indgår i det danske samfund, i dansk tænkning og i dansk praksis mange ting, som er årtusinder gamle, og som vi stadig væk i en moderniseret form, men på det gamle grundlag, praktiserer. Det synes jeg hr. Aage Frandsen skulle være opmærksom på.

Når hr. Frandsens forslag, som jo egentlig først kommer til behandling om lidt, beskæftiger sig bl.a. med kongehuset – dog kun i bemærkningerne – og når man i SF og Enhedslisten vel er vidende om, at man altså ikke bliver af med kongehuset, så undrer det mig, at man så ikke forsøger at modernisere det ved i sine mange punkter at omtale, at vi burde ændre tronfølgen, for det kræver jo en grundlovsændring, således at kvinder og mænd bliver lige adgangsberettigede til at blive monarker, men det skal jeg komme tilbage til i min ordførertale.

(Kort bemærkning).

Aage Frandsen (SF):

Jeg er helt enig med hr. Melchior i, at selv om noget er gammelt, behøver det ikke være dårligt. Jeg er selv sådan set en slags historiker – i hvert fald uddannet i den retning. Og jeg respekterer da en masse ting af det gode gamle, men der er noget af det, jeg selv sorterer fra, og jeg har i denne her forbindelse sorteret noget fra.

Med hensyn til vores syn på monarkiet så har vi jo rent faktisk foreslået det, som hr. Melchior efterlyser, nemlig at der skal være ligestilling ved tronskifte. Den ligestilling, som kom i 1953, gav jo kun delvis ligestilling, men det var jo, fordi det var 1953.

Da svenskerne lavede deres ændring 20 år senere, var tiden jo gået i de 20 år, og dér var man godt klar over, at kvinder rent faktisk er

lige så meget værd som mænd. Det var man ikke helt klar over i 1953. Men svenskerne har jo gjort det, så der er tale om ligestilling, så på det punkt tror jeg, at selv hr. Engell, som advarede imod den svenske model, vil være enig i, at dér burde vi tage den svenske model, nemlig en fuldstændig ligestilling. Det har man i Sverige, men ikke i Norge og ikke i Danmark.

Bjørn Elmquist (RV):

Ret beset så har Fremskridtspartiet – det er jo det, vi drøfter her, Fremskridtspartiets forespørgsel – fået svar på sit spørgsmål til statsministeren, for statsministeren har udtømmende redegjort for, hvad regeringen har taget af initiativer, nemlig faktisk ingen, og det vil vi som radikalt regeringsparti bakke op om. Det er helt korrekt beskrevet.

Statsministeren var inde på tre betingelser, der skulle være opfyldt. Jeg skal ikke gentage dem. Jeg tror, vi kan huske dem alle sammen, og de tre betingelser er vi også enige i er relevante. Vi mener nok, at vedrørende den første af dem – det om et påtrængende samfundsmæssigt behov for at ændre grundloven – er vi snarere af den opfattelse, at den er ved at være opfyldt.

Det vil ikke være ubekendt for flere af de tilstedeværende, at vi i Det Radikale Venstre igennem adskillige år efterhånden har haft en debat kørende om behovet for at revidere grundloven. Og vi skal på lørdag på et ekstraordinært landsmøde vedtage et nyt principprogram, og deri indgår også nogle helt konkrete ønsker til en snarlig grundlovsrevision.

Men vi er enige med statsministeren i, at de to andre betingelser, som han opregnede, så klart ikke er opfyldt for nærværende, og derfor kan vi bakke op omkring statsministerens besvarelse af Fremskridtspartiets forespørgsel for lidt siden.

For så vidt angår vore mere detaljerede holdninger til en række af de emner, der er oppe, vil jeg respektere forretningsordenen og henholde mig til, at her er det forespørgslen, vi har. Om lidt, håber jeg, skal vi så i gang med SF's beslutningsforslag.

Kim Behnke (FP):

Det overrasker mig lidt, at hr. Bjørn Elmquist som radikal ordfører ikke mener, at der er behov for at sætte vand over til en grundlovskommission, for det var netop under ledelse af den nuværende udenrigsminister, hr. Niels Helveg Petersen, at Det Radikale Venstre for år tilbage gennemførte en række seminarer om grundloven.

Fremskridtspartiet deltog også i de seminarer, og derfor ved jeg, at det klart fremgik af seminarerne, at man i Det Radikale Venstre mente, at de skulle være en forløber for en folketingsbeslutning om nedsættelse af en grundlovskommission.

Og som hr. Bjørn Elmquist selv har refereret til, er jeg blevet bedt om – ikke at læse korrektur, men at have en kommentar til Det Radikale Venstres nye partiprogram, og af det fremgår det også, at man ønsker en grundlovsrevision. Og hvis tidshorisonten er både 5, 8 og 10 år, er spørgsmålet meget enkelt: Hvorfor skal man så vente med at træffe den beslutning?

(Kort bemærkning).

Bjørn Elmquist (RV):

Hr. Kim Behnkes beskrivelse af holdningerne i mit parti kan jeg til fulde bekræfte, men jeg må henholde mig til, at forespørgslen lyder således: »Hvilke oplysninger kan ministeren give om regeringens initiativer til nedsættelse af en grundlovskommission, der skal arbejde hen imod en ny, revideret grundlov?« Og dér har statsministeren svaret, at regeringen ingen initiativer har taget, og det er helt korrekt.

Bruno Jerup (EL):

Vi får jo om lidt en måske længere debat om SF's forslag, så jeg vil bare komme med nogle få kommentarer til denne forespørgselsdebat, og i den forbindelse kan jeg sige, at som udgangspunkt kan det måske være udmærket at have en idé eller et ønske om at nedsætte en grundlovskommission – og som man senere vil høre, er det faktisk også derfor, vi støtter det forslag, der foreligger fra SF – men at det, som vi måske godt kunne have tænkt os, var, at man, hvis man ønskede, at der skulle nedsættes en grundlovskommission, fra Fremskridtspartiets side så var kommet med et forslag om motiveret dagsorden, hvori man udtrykte, hvad det egentlig er, man vil.

For det, der er det store problem, er jo, at man muligvis kan få alle til at sige, at det lyder søreme fornuftigt, og at man er enig i det ene og uenig i det andet, men at der tværs igennem Folketinget er alle mulige synspunkter i alle mulige retninger, og at Enhedslisten gerne vil bidrage til at gå i en bestemt retning, som garanteret er stik modsat den, som en del andre partier i Folketinget, både Det Konservative Folkeparti og Venstre og måske også Fremskridtspartiet, vil.

Så på den måde kan man jo sige, at et ønske om en grundlovskommission ikke nødvendigvis i sig selv sender nogen som helst signaler om, i hvilken retning man skal gå, og hvad der skal komme ud af det.

Så kan man selvfølgelig have den holdning, at det i sig selv er af det gode at have en kommission, hvor nogle folk kan sidde og arbejde med sagen i nogle år, men jeg mener, at hvis der skal nedsættes en kommission, kan det trods alt være fornuftigt, at den på en eller anden måde har et afsæt – og ikke nødvendigvis blot i et Folketing, der er helt enigt om, hvilken vej det skal gå, men også i en folkelig bevægelse, som giver udtryk for en protest og et oprør og et ønske om forandring, som selvfølgelig så også skal støttes af et folketingsflertal, for ellers kan det ikke komme igennem her i salen; så enkelt er det jo.

Men hvis det er sådan, at disse forudsætninger er til stede, mener vi faktisk, at det kan være udmærket, og derfor støtter vi SF's forslag – det kommer vi ind på senere – for det viser trods alt, i hvilken retning man vil gå. Det har vi så forstået at der nok heller ikke er flertal for, men det viser trods alt retningen. Men det ligger ikke i forespørgselsdebatten, og det har statsministeren også tilkendegivet i sit svar.

Et andet problem i forhold til grundloven er, at mange taler om grundlovens ånd, og den har jeg også hørt flere af de borgerlige ordførere tale om, og det tror jeg sådan set er meget bevidst, for jeg tror ikke, de fleste danskere til daglig sidder og læser grundlovens bogstav, for så ville de sige: Hvad er det for noget underligt noget, der står?

Man kan jo stort set sige, at grundloven både i sit sprog og i sit indhold er fuldstændig ude af trit med tiden og tidens sprog og tidens måde at formulere og organisere sig på, og den er også i strid med den reelle praksis, og det vil sige, at vi har en grundlovspraksis, som adskiller sig væsentligt fra grundlovens tekst og fra, hvad der oprindeligt var sigtet med grundloven, og dermed er det måske meget fornuftigt, at de fleste ikke taler om grundlovens tekst og grundlovens bogstav, men om grundlovens ånd.

Så kan man sige, at alene ønsket om at foretage en sådan omskrivning af grundloven, at grundlovens tekst var i overensstemmelse med vores praksis, i sig selv var en opgave, som kunne være interessant; men selv den opgave, bare det spørgsmål at skrive loven om, så den er i overensstemmelse med vores praksis, bare det ville give os en masse problemer i forhold til det

flertal, der findes i dette Folketing; det må vi erkende – uden at man tager alt det med, som Enhedslisten i øvrigt går ind for: afskaffelse af monarkiet og indførelse af en republik, uden nogen form for præsidentstyre, for det vil vi ikke have, men altså med mulighed for, at befolkningen i visse situationer kan kræve folkeafstemninger, og for, at der også i højere grad kan være lokale folkeafstemninger, hvor man kan ændre tingene.

Derfor er det selvfølgelig en interessant forespørgselsdebat, Fremskridtspartiet har rejst, men man har trods alt formuleret den temmelig meget snævrere end det, SF har i sit beslutningsforslag, så derfor stopper det egentlig dér: Regeringen har ikke tænkt sig at tage noget initiativ, og det har vi fået at vide.

Det, som jeg synes man kunne gøre – og det kan så være et forslag både til Fremskridtspartiet og til andre partier – var i forbindelse med 150-året for starten på den eksisterende grundlov simpelt hen at komme med et forslag til, hvordan grundloven skal se ud, og det vil jeg egentlig opfordre partierne til at prøve, og jeg kan sige, at Enhedslisten har tænkt sig at gøre det, for på en eller anden måde skal der jo en proces i gang, hvor nogle af de aktører, der er på den politiske scene, formulerer, hvad det egentlig er, de vil have. For det, der sker nu, er sådan set bare, at vi nu lægger låg på debatten og siger: Der kan ikke ske noget, for vi er for uenige.

Men hvis debatten om, hvordan grundloven skal se ud, skal sættes i gang og køre i befolkningen, kunne det være meget godt, hvis Socialdemokratiet, De Radikale, Fremskridtspartiet og selvfølgelig Enhedslisten kom med et bud på, hvordan grundloven skulle se ud, hvis man skulle skrive den i dag, 150 år efter, at man gjorde det første gang. Og jeg synes faktisk, det kunne være et interessant bidrag til 150-årsdagen, som vi om et par dage skal debattere i det udvalg, som er nedsat i forbindelse med forberedelsen af 150-års-dagen, hvis der forelå sådan nogle udspil, for så ville en lidt bredere debat folde sig ud og dermed måske tvinge partierne til at nyformulere sig – i stedet for det, vi ser nu.

Så nu, hvor jeg kan forstå, at Fremskridtspartiet ikke har et forslag om motiveret dagsorden, er mit bidrag til debatten egentlig en opfordring både til Folketingets partier og til befolkningen ude i samfundet om trods alt at forsøge at formulere sig med hensyn til, hvordan grundloven

skal se ud i fremtiden, for det, der står i grundloven nu, er på mange punkter en historisk reminiscens, og det, der holder det hele i gang, er ikke lovens bogstav, men lovens ånd og vores praksis, som i det væsentlige ikke er så problematisk, selv om der også i vores praksis er nogle ting, der er problematiske.

Arne Melchior (CD):

»I denne sag lader sig jo sige en hel del – både pro et kontra.« Sådan lød replikken til en af den berømte vittighedstegner Fritz Jürgensens tegninger, og det passer jo så afgjort her. Men når man er så sent på den i ordførerrækken, som CD jo takket være mange vælgeres fejltagelse automatisk kommer, kan man blot konstatere, at sagen på dette tidspunkt allerede er jordet, og så har det selvfølgelig kun akademisk interesse, men det er jo heller ikke det ringeste.

Pro tæller selvfølgelig, at der er sket meget i det sidste halve hundrede år siden grundlovsændringen af 1953, som dels havde arvefølgen som bærekraft, dels var et produkt af det, vi havde oplevet både i mellemkrigstiden og under Anden Verdenskrig. Alene sprogligt er der sket så meget siden dengang, at der kunne tænkes en lang række redaktionelle og forståelsesmæssige ændringer.

Kontra taler så det, som statsministeren redegjorde for: at der indtil videre næppe er udsigt til, at der kan fremsættes forslag, som vil have bærekraft nok til gennemførelse af en folkeafstemning med de nødvendige stemmetal.

Og selv om vi i CD's folketingsgruppe er noget i tvivl, når vi derfor også til den konklusion, at tiden næppe er inde.

Jeg vil dog foregribe den følgende debat om SF's forslag ved at fremdrage det, som vel nok er den sag, der atter en gang skal bære en grundlovsændring igennem, nemlig tronfølgen, som jeg var inde på i en kort bemærkning for lidt siden. For det er jo sådan, at vi har en kronprins i dette land, som muligvis en skønne dag – hvad ved jeg, det er ikke mit anliggende – indgår ægteskab, og hvis der så i det ægteskab fødes en datter før en søn, er det ifølge den gældende grundlov og tronfølgelov sønnen, som skal arve riget, tronen og majestættitlen, og det er dybt utilfredsstillende, og det ville ikke være særlig heldigt, hvis der til den tid blev tale om, at en slags særlov baseret på en personsag skulle være afgørende for, at vi også i paragrafferne om arvefølgen i grundloven fik gennemført den absolutte ligestilling for kønnene; det ville klæ-

de os, hvis vi kunne gøre det på et tidligere tidspunkt.

Men så længe tingene ikke har materialiseret sig, haster det ikke, og jeg kan da sagtens indse, at hvis kronprinsen får en søn først, kan der gå en hel generation, før problemet bliver af tungt indhold. Men rent principielt ville det klæde det danske samfund, hvis vi sørgede for, at kvinderne fik absolut ligestilling, og det ville være et godt signal for de mange andre punkter, hvor kvinderne stadig væk er delvis undertrykte her i landet, hvis man vedrørende landets allerhøjeste embede indførte denne ligestilling.

Det, jeg havde på hjerte, var altså bare, at her var måske en sag, der kunne bære det igennem. Men vi har ikke noget kissejav med det, og vi finder ikke, at Fremskridtspartiets forespørgsel har en bare tilnærmelsesvis baggrund i sådanne argumenter eller er gennearbejdet på en sådan måde, at det er det, der bør være grundlag for den diskussion, vi skal føre her.

Og så vil jeg vente med de øvrige bemærkninger, til vi om et øjeblik starter på diskussionen om SF's mere konstruktive forslag – og når jeg siger konstruktiv, mener jeg ikke, at vi er særlig enige i det meste af det, der står i det, men det er en anden ting.

Poul Nødgaard (DF):

Med passende mellemrum blusser der jo en debat op om, hvorvidt Danmark skal have en ny grundlov til erstatning for den grundlov fra 1953, som vi alle sammen kender så godt. Og da den nuværende udenrigsminister var i opposition, kørte han stærkt frem med argumenter for en grundlovsændring, men siden har man jo ikke hørt så meget til Det Radikale Venstre i den forbindelse, men nu kom der så noget frem i dag.

I Dansk Folkeparti er vi af den opfattelse, at den nuværende grundlov sagtens kan bære Danmark et godt stykke ind i det nye årtusinde. Dog skal det understreges, at alle må bidrage til, at den nuværende grundlov ikke trædes under fode, sådan som det f.eks. skete i forbindelse med EU-afstemningen i 1993, hvor et stort flertal her i Folketinget øvede vold på grundloven ved allerede et år efter EU-afstemningen i 1992 at etablere en ny EU-afstemning, for det er bestemt noget, som vi i Dansk Folkeparti ikke synes om skal kunne ske i et godt oplyst land som det danske.

Og noget andet, som man måske kunne frygte at en eventuel grundlovskommission ville kun-

ne finde på at tillade under det arbejde med grundloven, som den måtte udføre, er jo f.eks., at der ifølge grundloven kunne blive tale om stor suverænitetsafgivelse, og det tror jeg bestemt ikke er noget, som ret mange danskere ville synes om.

Jeg vil ikke komme nærmere ind på den folketingsdebat om ejendomsrettens ukrænkelighed osv., som vi skal have på torsdag, men bare sige, at § 72 og § 73 i grundloven nok er to af de helt centrale paragraffer i den nuværende grundlov – det er i hvert fald de paragraffer, befolkningen kender bedst – for de drejer sig om ejendomsrettens ukrænkelighed, og vi kan så vente til på torsdag med at krydse sværd om de mange gange, hvor der sker en undertrykkelse af grundloven i forbindelse med, at man på en lang række områder overtræder disse bestemmelser. Det vil jeg vente med til på torsdag.

En anden ting, man kunne frygte meget alvorligt ved en grundlovsændring eller en ny grundlov, er, at man måske ville skræddersy grundloven til EU-systemet og måske ligefrem indføre en slags delstatssystem, og det er bestemt heller ikke noget, som vi vil se med velvilje på i Dansk Folkeparti.

Men ellers vil jeg såmænd bare sige, at de tre betingelser, statsministeren havde fat i, sådan set er det, der har gået som en rød tråd igennem debatten i dag. Det er, at der skal være et behov for ændringen, der skal være et bredt flertal i Folketinget, og befolkningen skal bære tingene igennem.

Disse tre betingelser kan faktisk kun blive opfyldt på én måde, og det er det, som den tidligere ordfører var inde på, hvis vores nuværende kronprins gifter sig og får en datter som den førstefødte. Så vil det folkelige ønske og krav om at få en ny grundlov og dermed en ny tronfølgelov, der indeholder nogle reviderede bestemmelser, komme frem med styrke, og det vil i givet fald kunne bære en ny grundlov igen, hvor man måske også kan justere nogle andre småting. I hvert fald er vi af den opfattelse i Dansk Folkeparti, at der ikke er nogen af de ting, man taler om nu – senere kommer vi til SF's forslag og mange af de ting, der står i det – der vil kunne bære igennem.

Og man kan da godt lave en ny grundlov og så gå ud og få et sviende nederlag i befolkningen, som man har oplevet det flere gange. Det har ikke drejet sig om grundlovsændringer, men det har været nogle ting, der skulle ud til folkeafstemning, f.eks. nedsættelse af valgretsalde-

ren. Engang ville man, husker jeg, i ét snuptag nedsætte valgretsaldere – jeg tror, det var fra 25 til 18 år, hvis jeg ikke husker helt forkert – og det faldt med et brag ved en folkeafstemning.

Det undrer Dansk Folkeparti lidt, at Fremskridtspartiet, der har rejst denne forespørgselsdebat – og jeg synes ikke, der var ret meget vægt bag ordene, der kom fra hr. Kim Behnke – end ikke er kommet med et dagsordensforslag. Jeg må så sige, at mit arbejde er spildt, for jeg havde sådan set lavet en moddagsorden. Jeg regnede med, at Fremskridtspartiet havde stillet et dagsordensforslag om, at der skulle nedsættes sådan en grundlovskommission, og havde bragt det til afstemning, og dér ville jeg så have foreslået en dagsorden, der sagde det stik modsatte, for Dansk Folkeparti mener ikke, at vi for tiden har brug for, at et så omfattende arbejde sættes i gang.

Når man taler med folk, så er der mange, mange andre ting, der optager den danske befolkning mere end grundloven. Den grundlov, vi har nu, er det bedst tænkelige. Den er 43 år gammel, men hvad betyder det; hvis samfundet kan fungere under loven, som den er, så er den nok ikke helt skeløjet.

Den dag, det på vælgermøder og i valgkampe osv. bringes frem med styrke af den danske befolkning både det ene og det andet sted, at nu skal vi have ændret de og de bestemmelser, så vil der være en helt ny situation. Men vi kan ikke på dette grundlag gå ind for, at man skal gå videre i det arbejde på nuværende tidspunkt. Lad os arbejde under den grundlov, vi har.

Og disse var ordene.

Statsministeren (Poul Nyrup Rasmussen):

Jeg nævnte i mit oplæg til besvarelse af forespørgslen, at tre betingelser skal være opfyldt, før vi kan tage initiativ til et arbejde, der skal danne grundlag for grundlovsændringer.

Der er lidt forskellige holdninger til den første betingelse, men der er enighed om, at de to efterfølgende betingelser ikke er opfyldt, og dermed er konklusionen på denne forespørgselsdebat vel også klar. Men det er jo ikke ensbetydende med, at debatten ikke skal fortsætte, og den glæder jeg mig til at yde bidrag til under drøftelserne om SF's beslutningsforslag.

Kim Behnke (FP):

Flere af ordførerne har efterlyst et dagsordensforslag. Lad mig sige det klart og utvetydigt: Efter Fremskridtspartiets opfattelse er det en

uskik, at man ikke i Folketinget kan have en debat, uden at den absolut skal udkrystallisere sig i en efterfølgende afstemning.

Når vi ikke har ønsket at komme med et dagsordensforslag i dag, så er det netop, fordi vi er så enige i statsministerens betingelse nr. 2, nemlig det brede flertal. Vi vil ikke komme i den situation, at Folketinget måske med 90 stemmer for og 89 imod skulle vælge at nedsætte en grundlovskommission. Det ville være at gøre sagen en bjørnetjeneste. Skal en grundlovskommission nedsættes, så skal der stå et bredt politisk flertal bagved. Det skal ikke være sådan, at grundlovskommissionens arbejde kan blive forstyrret, stoppet eller forsinket ved folketingsvalg, hvor der pludselig bliver en ny sammensætning af Folketinget.

Derfor har vi ikke foreslået nogen dagsorden. Fremskridtspartiet ønskede med debatten i dag at få meldingerne fra partierne, og dem har vi fået; og vi kan konstatere, at der ikke i dag er et bredt flertal for at få nedsat en grundlovskommission.

Flere har også lagt det i oplægget til en grundlovskommission, at en sådan skulle have et politisk opdrag fra Folketinget. Det mener vi er forkert. Vi mener, det vil være forkert, hvis man fra Folketingets side går ind og siger: Nu nedsætter vi en grundlovskommission, og vi har i øvrigt allerede skrevet resultatet.

Formålet med at nedsætte en grundlovskommission skulle jo netop være, at det pågældende forum kunne gennemgå fordele og ulemper, retspraksis og andre ting og så komme med et resultat, der efterfølgende kunne gøres til genstand for politisk debat og møde opbakning eller modstand. Hvis vi på forhånd har skrevet facitlisten, er det jo ikke rimeligt at sætte sådan en kommission i gang.

Det er også vores opfattelse, at hvis man skal have befolkningens opbakning til en grundlovsændring, så skal der være ét eller flere punkter, som kan vække tilpas meget begejstring. Vi kan dog være lidt betænkelige ved, hvis det eneste, der skulle kunne bære det igennem, som hr. Melchior var inde på, var en ændring af tronfølgeoven. Hvis det er det, der skal bære det folkelige engagement, hvis det er det eneste sted, hvor det folkelige engagement kan bære, ja, så kan man jo frygte, at store og små punkter bliver smuglet igennem ved en grundlovsændring, hvor det eneste, der er til debat, er, hvorvidt tronfølgeoven skal ændres.

Det er faktisk vores opfattelse, at nogle af de steder, hvor der er det største behov for at få grundloven strammet op, er dér, hvor befolkningen bør have den allerstørste interesse for at sige: Vi vil have mere magt tilbage til os selv og mindre magt til politikerne. Og det i sig selv er vel et synspunkt, som sagtens skulle kunne bære igennem i befolkningen.

Så glæder vi os selvfølgelig til, at de mange politikere, som i dag har udtalt sig som ordførere for deres partier, også begynder at ændre adfærd, at de begynder at leve op til grundlovens bogstav. Når man her fra talerstolen i dag så utvetydigt har sagt, at den grundlov, vi har i dag, er alt rigelig, så må det betyde, at man også selv begynder at efterleve de bestemmelser, vi har i vores grundlov, bl.a. bestemmelser om, at magtens deling skal være, som den er beskrevet i grundloven, og ikke, som den praktiseres i det daglige politiske arbejde.

Det sidste, jeg vil sige, er, at det er rigtigt, som statsministeren konkluderede, at debatten fortsætter. Oven i købet er vi i den heldige situation, når det gælder temaet omkring grundloven, at der hvert eneste år er dækket op til debat, når vi på grundlovs møderne rundt om i landet har vores gode og fornuftige grundlov til diskussion. Og den diskussion vil Fremskridtspartiet selvfølgelig fortsat deltage i.

Vi takker for de tilkendegivelser, vi har fået i dag, og konstaterer, at der ikke på nuværende tidspunkt er et bredt politisk flertal, som ønsker en grundlovskommission nedsat.

(Kort bemærkning).

Arne Melchior (CD):

Jeg havde bestemt mig til at tage ordet i anden runde for at give to kommentarer.

Den ene var til den radikale ordfører – andre har også været inde på det: Det må være lidt tungt for ham og ikke mindst for udenrigsministeren, at han her skal tage afstand fra en kommission, som han gjorde; men det beviser jo kun det hjertesuk, at det koster at være regeringsparti. Sådan skal det vel også være, og det kan ikke være anderledes.

Min anden kommentar er til fru Birthe Rønn Hornbech, som tilbød sin tjeneste som Folketingets dårlige samvittighed. Det er jo meget opofrende af fru Rønn Hornbech, at hun vil være det. Jeg vil dog benytte denne lejlighed til at sige, at dette Folketing – i hvert fald de mere end 170 medlemmer, som jeg respekterer maksimalt – har grund til at have en ganske god

samvittighed. Vi skal selvfølgelig altid kigge på, hvad vi selv laver, og hvad hinanden laver, med kritiske øjne, men at vi skulle have brug for fru Rønn Hornbechs og Venstres tjeneste som en dårlig samvittighed, det tror jeg ikke er særlig aktuelt. Heldigvis!

Hermed sluttede forespørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:

13) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 58:

Forslag til folketingsbeslutning om nedsættelse af en grundlovskommission.

Af Aage Frandsen (SF) m.fl.

(Fremsat 7/11 96).

Første næstformand (Ivar Hansen):

Jeg skal gøre opmærksom på, at der er fastsat en taletid på indtil 10 minutter.

Forslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Statsministeren (Poul Nyrup Rasmussen):

Jeg har tidligere i dag været inde på, at der efter min opfattelse kun bør indledes forberedelser til grundlovsændringer, hvis der for det første er et påtrængende samfundsmæssigt behov for ændringerne, for det andet hvis ændringsforslagene kan forventes at vinde bred tilslutning her i Tinget, og endelig for det tredje, hvis vi kan vurdere, at der er en god mulighed for, at befolkningen med et overvældende flertal vil give sin tilslutning dertil.

Vi var også enige om før, at det ikke er opfyldt, når det gælder alle tre forudsætninger under et; men lad os alligevel et øjeblik på SF's foranledning, som jeg er glad for at have, forholde os lidt nærmere til grundloven og dens forskellige aspekter.

Grundloven indeholder normerne for de øverste samfundsorganers tilblivelse og for deres virksomhed. Mere populært kan man sige, at grundloven opstiller de fundamentale spilleregler, som alle skal overholde, som det danske folkestyre opererer efter. Det er oven i købet også sådan, at uanset hvilken politisk retning

man tilhører, så er grundloven det fundament, som vi alle er fælles om. Når man studerer grundlovens tilblivelse og historie, fremgår det da også, at dens indhold netop er blevet til gennem nøje udformede, afvejede kompromiser, som afspejler de politiske og samfundsmæssige brydninger, Danmark har gennemgået siden enevælden.

Et af grundlovens centrale formål er at sikre stabiliteten i statsstyret. Derfor må grundloven nødvendigvis være hævet over omskiftelighederne i det politiske liv, og derfor stilles der særlig skrappe krav, når den skal ændres. Sådan er det, og sådan skal det nødvendigvis vedblive at være.

Når man som forslagsstillerne efterlyser mere præcision og skarpere grænser i grundlovens bestemmelser, bør man have i erindring, at der er et dilemma her mellem på den ene side vort ønske om en grundlov, der er langtidsholdbar, og som hæver sig over partiinteresserne, og på den anden side kravet om skarphed og præcision – især det sidste – i grundlovens bestemmelser. Det er et dilemma, som der ikke er enkle opskrifter på løsningen af.

Grundlovsbestemmelserne skal være langtidsholdbare, som jeg sagde det. Det indebærer, at de ikke bare kan udformes som alle andre lovbestemmelser. Der skal levnes lovgivningsmagten et spillerum, som gør det muligt at følge med samfundsudviklingen, ikke bare om fem år, men også om femogtyve år. Hvis grundloven ikke levnedes lovgivningsmagten en vis handlefrihed, så ville grundloven hurtigt komme til at virke som en spændetrøje på det politiske liv og dermed på samfundsudviklingen, og i så fald ville den virke statisk i stedet for netop stabiliserende.

Jeg vil gerne appellere til, at man – når man skal forholde sig til grundloven – vurderer dens funktion også i et moderne samfund, ikke alene om den afspejler det moderne samfund og dets behov, men også om den udfylder den funktion i forhold til lovgivningsmagten, som jeg netop har beskrevet. Og det mener jeg faktisk den i vid udstrækning gør.

Hvis jeg herefter skal vende mig til det beslutningsforslag, som vi behandler i dag, så er det åbenbart, at det stort set er identisk med det beslutningsforslag, som Folketinget behandlede i foråret 1995. Det forudså hr. Aage Frandsen – det skal medgives – faktisk også, dengang vi behandlede det. Jeg synes, det er fint, at vi med jævne mellemrum tager en sådan debat. Den er